Број 201. У Новом Саду, у уторак 12. септембра 1900. Год. XXXV.

„Застава“ излази: сваки дан осим понедељника и дана за свецем

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот., на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе.“

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Помиловање у Србији.

Из Београда стиже брзојав, да су помиловани сви осуђеници, који су се још налазили у затвору, због иван-данског атентата.

То је помиловање потпуно. Изрично је споменуто, да се ослобођенима враћају њихова грађанска права.

Но има нечега, што овом помиловању даје још особитији значај. Нешто, што ово помиловање уздиже над обичним помиловањима. То је задовољштина, коју је краљ дао помилованима. Та задовољштина лежи у томе, што лажан сведок Димитрије Крезовић, на чији су исказ осуђени толики невини људи, није помилован.

И то је оно, што је у овом помиловању најзначајније. Не што ваљда Крезовић и даље остаје у затвору. И да га сутра ослободе, не би нико на то окренуо главе. Није он главни кривац. Није он виновник оне несретне осуде. Људи као што је Крезовић, имаде на жалост у свакој држави и сувише. Криви су они, који су нашли Крезовића и научили га да сведочи лажно на своју и туђу штету.

Што је Крезовић изузет из помиловања, сведочи, да је и краљ Александар стекао потпуно уверење, да је то био најмљен лажни сведок, а да су они други, које је он клеветао — невини.

Још нешто! Што је Димитрије Крезовић изузет из помиловања, тим је добио сатисфакцију и црногорски кнез Никола, који је такође био недостојно обеђен од Крезовића.

Ово је био мудар корак краља Александра и тај ће се корак, без сумње, на Цетињу и разумети тако, како треба. И тај ће корак сад већ олакшати успостављање оних одношаја између Београда и Цетиња, без кога нема напретка Српству на Балкану.

Било је много смутње и зебње и после последњег изненађења. И биће можда још. Види се како је тешко пробити онолики лед, који је за последњих година опасао несретну Србију.

Али данашњи дан, 11. септембар је показао, да краљ Александар, поред свију тешкоћа уме да нађе пут, који води до срца народна. И уме да нађе основу, која ујамчава лепшу будућност Србији.

Данашњи дан убрисао је многу сузу, испунио је радошћу и новом надом све праве пријатеље Србијине, и зближио је у истини народ са краљем и краљицом његовом.

Нека је сретно на томе путу!

Има ли овога у свијету.

Није се Калајева влада у Босни и Херцеговини ограничила само на политичке зулуме, него је пошла и даље, да нас материјално упропасти.

Ово чине политичке власти под изговором „вршења закона“. Сваки је котарски предстојник законодавна личност, јер сваки у своме котару управља по своме ћефу. Истина, они би се могли равнати по „зборнику владиних наредаба“, али — не морају. А и владине наредбе, које замјењују закон, врло су еластичне нарави. Има предстојника, који су педантни у „вршењу своје дужности“, ради чега опет постану предмет исмејавања, као што је н. пр. Бела пл. Марич. Он је наиме у Травнику „строго забранио“ — под пријетњом новчане глобе и хапса — да перад (кокоши, патке, гуске, бибе) излази на улицу, а народ као народ прозвао га, између себе: „Кокош-кајмекамом“.

Карактеристично је, што се сваки предстојник труди, да што више новчаних глоба убере у „корист кажњене закладе“, односно диспозиционог фонда за шпионажу. Од тога зависи и њихова квалификација код надлежности С тога они оваке казне сами изазивају. Ето тако н. пр. котарски предстојник Фајфалик у Петровцу позва ономадне неког Мурат бега Кулиновића-Капетановића и казни са 200 круна глобе, што га овај није хтео да поздрави на улици, али у писменој осуди истаче други разлог — бајаги — како Мурат-бег буни народ против власти.

За овакове казне обично и недају писмене осуде, а ако се ко усуди заискати, обично му предстојник покаже врата, или му одговори, да не може „црно по бијелу“ добити, јер нема времена, а у ствари нема конкретних разлога, који би се могли у осуди навести, него „плати па ћути“. Ако који предстојник не може, да успје, да којега угледнијег и богатијег мусломана или православног зашто буди било оглоби, онда му се освећује при уплаћивању пореза. Тако неке године управитељ испоставе у Варцар-Вакуфу Бенчик заплијени Заим-бегу Филиповићу 25 товара кукуруза у вриједности од 250 фор. (500 круна) и то због 28 круна пореза. Ова се пљенидба обавила и кукурузи се продали у отсутности власника и без да је исти, писмено или усмено, био прије опоменут на уплату дугујуће своте од 28 круна. Заим-бег се ради тога незаконитог поступка пожалио код надлежне власти, али без успјеха, 25 товара кукуруза оде за 28 круна пореза, којега му прије речене пљенидбе ни поискали нијесу.

Тако исто власт народ у посједу оштећује. Године 1885. кад се уваћала евиденција за катастар бијаше Заим-бегу Филиповићу уручено право власништва на двије шуме зване Ријуша и Лабодара а након три године издаду му се и „тапије“ од владе, гласеће на горње шуме. Заим-бег је ове шуме пуних 10 година чувао и одгајао, па таман кад могаше да из њих црпе корист, онда му их власт одузе у ерар. Заим-бег је тражио од владе, да му се бар накнади трошак, што је одгајајући те шуме потрошио, али и то бијаше — узалуд.

На исти начин одузе у Дервентском котару, огромне просторе шуме од Дервиш-бега Миралемпашића из Доњег Вакуфа и оштетивши тиме реченога бега са више од 100.000 фор., насели влада на томе посједу своје колонисте „Швабе“, који за 2—3 године сву шуму утаманише.

Као што власт појединце у иметку оштећује, тако исто и цијеле опћине гдје мусломани живе. Тако је исламској опћини (кот. Градачац) одузела влада поље, на које су опћинари још од турске управе имали „хуџет“ — писмену исправу. То учини власт на овај начин: Изнајприје предстојник Пољанић помоћу познатог кадије Дубина измакне „хуџет“ Даут бега Карабеговића код којега је био начувању похрањен. Дубина измами ту исправу од Даут-бега под изговором — бајаги — да види он и предстојник, па ће опет вратити, али кад касније мо ричани од пред-

ПОДЛИСТАК

Из посмртних прича Ги де Мопасана.

II. Ужас.

Беше топла летња ноћ. Седели смо напољу, па пушили и разговарали. Неко је причао, како се удавили три човека и две жене на очиглед света у оближњој реци

Ђенерал Ж. рече: — Да, таква несрећа нас дубоко гане, али не чини на нас утицај ужаса Реч »ужасно«, далеко је силнија од речи »страшно«.

Ја ћу да вам причам случај из мог живота, који ми је објаснио, шта је то »ужасно«.

Било је у време рата 1870. г. Ми прошли Руан и одступали к Пон-Одемару. Војска од дванаест хиљада људи, дванаест хиљада разврађених људи, ишла у Хавр да се преудеси.

На земљи снег. Ноћ. Од синоћ нико ништа окусио. Ишло се брзо, јер Пруси беху близу. Чуо се само шум и топот, измешан звеком од оружја. С погнутим леђма, сусталим кораком корачало се по снегу.

Ту ноћ беше пао тако јак мраз, да се кожа лепила за пушчану цев. Ноге беху тако осакаћене обућом, да су многи војници изули, те волели ићи боси. Сваки корак имао је крвав траг. Неки сели на земљу да одахну. Али боље да нису. Јер који год седе, умре. Колико смо оставили за собом таквих бедника! А ми, издржљивији, ми продужисмо овај пут и ако бесмо промрзли до коштане сржи Идосмо све даље по снегу а у тавну ноћ.

*

Видех два жандарма, како држе за руку по спољашности необично страног, средње величине, голобрадог старца. Тражили су офисира, јер су мислили да су ухватили шпијуна.

Реч »шпијун«, као муња разнесе се по свима редовима. Ухваћеног окружише са свију страна Неко викну:

— Убимо га!

И у сусталих војника, који се једва држали на ногама ослањајући се на пушку, наједа ред букну слепа животна злоба, која гони светину на злочинство.

Хтедох да заштитим старца, али како није било ту правог заповедника, него сам ја заповедао одредом, убили би били и мене

Један од жандара рече ми:

— Ево већ три дана, како иде за нами и све редом распитује о нашој артиљерији.

Покушах да испитам старца:

— Ко сте ви? Шта хоћете? Зашто идете за нашом војском?

Он промрмља неколико са свим неразумљивих речи. Беше то створење с уским плећима, хитрим очима. Не беше сумње, да је доиста шпијун. Старац беше очевидно веома слаб. Испод чела некако тупо-покорно гледао на мене. Зачуше се речи:

— Убимо га! Убимо га!

Ја рекох жандарима:

— Ви одговарате за његов живот.

Али ја још и не изговорих, кад ме гомила отисну у страну, те разјарени војници шчепаше старца, повалише га, почеше га бити затим, довукоше га до краја друма и ту га бацише у јендек. Паде старац на снег полумртав.

И ту га стрељаше. Стрељаше га једаред, па онда поново напунише пушке и поново га стрељаше ражљућени као скотови. Постројили се у редове, те ред по ред осипаше куршуме на старца, као што се мртвац шкропи водом.

Наједаред се зачуше гласови:

— Пруси!

И наста лом. Гомила обузета страхом до безумља, бегала безобзирце. Једини ја остадох са жандарима. Ови узеше раздробљено крваво тело.

— Треба га претрести — рекох ја, додајући им кутију жигица. Један од жандара светлио је другоме Ја стајах међу њима. Жандар, премећући тело, јави:

Има блузу, кошуљу, чакшире и ципеле.

Прва жигица се угаси. Запалише другу. Жандар продужи претресање џепова:

стојника „хуџет“ поискаше, онда им предстојник одговори, да се тај њихов спис негдје изгубио. Не прође иза тога нуна година, а влада њихово поље убиљежи у ерар и начини туде господарску станицу, да — бајаги — унаприједи господарство у тим крајевима, али од то доба становници овога села пођоше материјално пропадати, и многи се морадоше одселити у Турску, јер остадоше без поља, које им је у погледу гајања стоке било једина потпора.

На тај начин оштети власт и Ахмед бега Хафизадића — врло угледног и дичног патриоту, у Травнику.

Ахмед-бег посједује велики и неисцрпиви каменолом садре, и то у близини вароши. Власт не могавши гледати тај његов уносни мајдан камена и пијеска, забрани прије 2 године Ахмед-бегу експлоатисање истога, и тиме га оштети најмање за 100 хиљада круна. А зашто и из којега разлога то нико не зна, то ни самом власнику не казаше, него само што му рекоше: „не смијеш више овђе камена ломити ни пијеска копати“ — па квит. Ахмед-бег обустави радњу, али за то област и војници, кад им гођ устреба каменога материјала, одатле носе и копају, без да икада власника и упитају, а камоли да му штету накнаде.

Слично оштети влада и Суљагу Арнаутовића у Травнику. Суљага такођер посједује велики каменолом код Травника. Кад се године 1893. саградила железница Лашва Травник, онда железничка пруга удари испод реченог Суљагина мајдана, преко његовог посједа, и њему бијаше дакако забрањено даљње експлоатисање камена. Комисија, која је тада процјењивала експропријацију земљишта, процјени и Суљагин мајдан на 40 хиљада круна, т. ј. да држава има толико Суљаги платити за оштету каменолома. Суљага се тиме задовољи, али не доби ни новчића, премда му и сам кот. предстојник Јул обећа, да ће му се по реченој процјени платити.

Ово је само неколико случајева, који јасно доказују, како босанско-херцеговачка влада хоће и настоји, да исламски елемент упропасти; који доказују, како Калај хоће, да нас доведе до просјачког штапа, да нам скине кров са главе, да нас отјера као бескућнике са нашег стародревног огњишта.

Велимо, ово је само неколико случајева, јер их има још тма сличних, које ћемо својевремено објелоданити. Ови и оваки случајеви безакоња допринашају, да све више напуштамо свој завичај и бјежимо од њега у даљину, а то баш хоће наша влада, то хоће Калај, не дао им Бог!

Травник, 25. (12.) септ. 1900.

Ехли-Ислам.

— Рожани нож, махрама, дувањара, бритва, комад хлеба.

Друга жигица се угаси. Запалише трећу. Жандар, пипајући по трупу, рече:

— То је све.

Ја рекох:

— Свуците га. Можда ће се видети што на самом телу.

Да би жандари могли помоћи један другом, ја им засветлих. И ја видех, како једно за другим скидају одећу, са крвава, још увек топла меса.

Наједаред ће рећи један од њих:

— Господине, ово је жена!

Не могу вам исказати, какво необично, мучно осећање обузе ми душу.

Жандари чекали, да ја кажем, шта мислим.

Али ја не знадох ништа да мислим, ни шта да наредим.

Тада бригадир рече:

— Може бити, да је јадница тражила свога сина, који је служио код артиљерије, и о ком није имала извешћа.

И други рекоше:

— Биће, да је то!

И ја, који сам видео толике страхоте, заплаках се. И у оној хладној ноћи, посред тавне долине, гледећи на мртво тело убијене незнане старице, ја први пут појмих значај речи: »ужас«.

З. В.

Срби родољуби у темишварској епархији.

„Србадија“ пише: „Годинама су општине ове епархије плаћале саборске трошкове, верозаконски принос, залишне сесије и т. д. Но новац је од чести проневераван, те је народ ипак дужан. Томе се упло у траг и на велику жалост нашло се, да је то починио главом српски патријарх. Цео народ је упро очи у епархијску управу епархије темишварске да рашчисти те рачуне. Али, та је управа ћутала и ћутала, а заплети су се стварали један за другим.

Но, сада се пошло даље, јер се сада тражи да народ плаћа саборске трошкове и верозаконски принос и ако се зна, да ти рачуни за епархију темишварску, нису чисти, и ако се зна, да је чак било проневере, па, напослетку, и ако су наше општине подизале свој глас, и тражиле, да им се потраживање ликвидира, па онда да им се плати. Место свега тога, долази егзекуција и запљењава се благајна, па шта то значи? Значи, да су они, којима је пчела за клобуком лепо ствар удесили, да се силом истерују нетачни рачуни, да се најблажије изразимо, само с тога, да где год ипак силу изазову, те да тако у нашој автономији дође до коначнога расула и да онда не буде више никога, ко би и званично могао потражити рачунску чистоту у овој епархији за оних тешких осам година, када се управљало и грабило без свакога обзира.

Кад смо веру изгубили у епарх. управу, ми смо с правом очекивали, да ће чланови епарх. скупштине учинити своју дужност, али, ето, нико да се крене, нико ни прстом да макне у одбрану народа. Чланови управе устукнуше, чланови епархијске управе чиком поникоше, а родољуби се притајаше па нигде ни једнога, да подигне свој глас против глобљења народног, њих треба светиљком тражити! Ми питамо: где су Срби родољуби у темишварској епархији?“

Политички преглед.

Саветовања заједничких министара. У прошли петак почела су у Бечу саветовања заједничких министара под председништвом грофа Голуховског, министра спољашњих послова. Ту су и председници аустријског и угарског државног сабора и поједини стручни министри. Министри се саветују о обновљењу трговинских уговора а било је речи и о босанским железницама.

Рат између Енглеске и Транзвала Између Низоземске и Енглеске дошло је до измене врло оштрих речи, и Енглеска је напослетку немајући куда — морала попустити. Енглеска је протестовала против тога, што је низоземска влада понудила Кригеру, један свој ратни брод „Гелдермонд“ и ставила се Кригеру на расположење. Но низоземска влада не само што у томе није хтела да попусти Енглеској, већ је пошла и даље. Она је решила, да Кригера дочека на најсвечанији начин, као што пристоји врховној поглавици једнога народа. Тиме је низоземска влада јасно доказала, да неће да се осврће на окупациони декрет енглеског главног заповедника лорда Робертса — Како из Хага јављају, Кригер ће се тамо настанити.

Рат између Кине и удружених сила.

Претерани захтев Немачке, који је поднела преко грофа Билова, још једнако занима велесиле. Но и само немачко јавно мнење сумња, да ће га велесиле усвојити. По томе захтеву Немачке, Кина би још пре почетка преговора, морала издати грдан број боксера, њихових вођа па и других најугледнијих личности у Кинеза, чак и рођака царске лозе. По себи се разуме, да Кина не ће моћи на ово пристати, јер како тек мора њој да је захтев овај претеран, кад то чак увиђају и друге силе.

Америчка је влада прва кратко ал јасно одговорила на овај захтев Немачке. Мак-Кинлеи је наредио да се све америчке трупе повуку из Кине. А да остане само један врло незнатан број војника, да буде око америчког конзула. Још је Мак-Кинлеи наредио америчком конзулу, да у име Америке отпочне одмах преговоре са Кином, и признао је Ли-Хунг-Чанга и Чинга за посреднике и опуномоћенике кинеске владе. Ово је дакле одговор кратак и јасан, и Америка се прва оцепила и ударила самосталним, одвојеним путем.

Са великом запетошћу се очекује, шта ће Русија и Француска одговорити на предлог Немачке.

Но Немачка се није задовољила само са својим претераним захтевима, она је већ почела и делима да врши своју јединствену и безпримерну освету. Како из Америке јављају, једно немачко одељење ухватило је 150 кинеских бораца, одмах их ставило у ред, и без икаква преслушања, све до једног поубијало. Ово је без сумње исто тако, ако не и горе варварство, но што га починише Кинези са странцима. И кад се поред таког варварства, чује о новим крвавим побунама у Кини, то заиста не може никога изненадити. Та Кинезима је доста и овај пример, па да им покаже, чему имају да се надају, кад положе оружје или кад их хумана и цивилизована Европа савлада.

ДОПИС.

Модош, 17. авг. 1900. (*Са забаве „Модошког гимнастичког удружења.“*) Као сваке, тако и ове године 14. августа „Модошко гимнастичко удружење“ под руковођењем свога председника, г. Васе Радосава, — приредило је забаву са игранком скопчано са гимнастичким продукцијама.

Ова забава, остави за собом лепе успомене како овдашњем тако и околном грађанству.

Данас у добу нашег политичког мртвила, у добу нашег материјалног назадка, занемарисмо и превебрегосмо и своје тело и своје здравље. Док други напреднији народи, оснивају себи разна гимнастичка удружења и јачају своје тело, дотле у нас о томе ни помена нема. Та ено у Београду, и другим местима Србије, имаде више оваких лепих и корисних удружења. А ми не можемо ни два овакова друштва споменути. Тим нам је милије што можемо да изнесемо о раду модошког гимнастичког друштва, које тако вредно развија своје тело и снагу своју, имајући на уму ону народну: У здравом телу је само здрава душа. Надамо се да модошко гимнастичко друштво неће остати и надаље усамљено, већ да ће се и по другим српским местима створити овакова корисна и лепа удружења.

Забава је отпочела са шаљивом имитацијом „Кмет Гавра при повратку са миленијумске изложбе“, ову шалу приказао је наш опште познати шаљивчина г. Каменко Пиперски врло лепо; тако, да смо у оном тренутку, имали оригинал сеоскога кмета, који о општинском трошку иде на миленијумску изложбу, — смеју не беше краја, а по свршеној продукцији, публика је својим бурним тапшањем изражавала своје допадање.

За овим појавише се 15-орица од најбољих гимнастичара и ови своје задатке, са правом вештином изведоше.

Нарочито је изненадио све г. Васа Радосав млади Србин који је својом снагом, и вештином у турновању, очарао и задивио гледаоце.

Он се одликовао у турновању на „реку“ у следећим тачкама 1. „Слободан полет без додиривања телом о рек“, 2. „Летећи круг“, 3. „Мерило“, 4. „Орловски лет“, 5. „Кичмено повлачење са слободним кругом“, 6. „Лавовски скок у кругу“, 7. „Мртвачки скок“, 8. „Исполински или циновски скок“ и у последњој 8. тачци задивио је гледаоце.

Све ове тачке свога распореда, изводио је поменути са великом вештином и телесном снагом.

Он нас је исто тако изненадио о прошлогодишњој забави са својим продукцијама у дизању терета од 200 клграма, са њима изваћаше он чудне фигуре, које су публику до ужаса доводиле. — Он је горњи терет правилно стојећи са земље (опруженим рукама) до преко главе дизао затим, лежећи; преко главе на прси, и са истим теретом правилно устаде са земље.

После свршених продукција на „реку“ прећоше на „наслон“ или „корлат“ на коме су такође сви гимнастичари тачно и лако изводили своје задаће, те нас је и овде г. Васа изненадио својом вештином, он показа своју снагу и овде; и то: 1. у „Лавовском ходу“, 2. „Мртвачком скоку“, 3. Ходу и скакању на обе руке, са ногама опруженим у висину“ а у последњој 5. тачци „Скакање са обе руке у

један мах". Ово је продукција коју до сада од гимнастичара ни један не покуша извести до ли г. Васа, јер ово је своја сопствена штудија. У сваком скоку подигао је он своју телесну тежину од 80 клграма у вис — дакле идући управо, скачући на корлату напред — и опет натраг, морао је 15 пута подићи тежину свога тела, које је опружено, право као свећа, на снажним мишицама стајало у висини. Ова му је продукција изазвала годовање гледаоца, — јер је ауплаз дуже од 4 минута трајао. —

Исто нас је изненадио почетник, — малиша покојног протонамесника а пароха модошког син Драгољуба Живковића „Мали Ђура" који је својом хитрећом и вештином све гледаоце задивио, а овом је тек 14-та година. —

По свршеном распореду одпоче игранка која је у најлепшем реду све до 4 сахата у јутро текла.

Један странац.

Вести из места и са стране.

У корист лечника. Угарски министар унутрашњих послова издао је наредбу, којом је одредио таксу свима лечницима у Угарској. Према министровој наредби: Ако болесник дође лекару на ноге, за прву визиту плаћа у варошима I. реда: 4 круне, у варошима II. реда 3 кр., III. р. 2 кр. IV. р. 1 круну; за сваку даљу визиту плаћа се у варошима I. р. 3 кр. II. р. 2 кр., III. р. 1 кр., IV. р. 0 80 кр. Ако лекар иде болеснику на ноге, онда се плаћа у варошима I. р. (од визите дању) 6 кр., II. р. 4 кр., III. р. 3 кр., IV. р. 2 круне; визита (ноћу) у варошима I. р. 8 кр., II. р. 6, III. р. 4, а IV. р. 3 круне. Такса лекару је на по дана у варошима I. р. 20, II. р. 15, III. р. 12, а IV. р. 10 круна. За сваки сахат преко пола дана у варошима I. р. 2, II. р. 1·50, III. р. 1·20 а IV. р 1 круна. За по ноћи I. р. 30, II. р. 20, III. 15, а IV. р. 12 круна. За сваки сахат преко пола ноћи 3, 2, 1·50 и 1·20 круна. За конзилијум дању: 20, 15, 12, 10; а ноћу 30, 20, 16 и 14 круна. За извлачење првог зуба 4, 4, 2, 2 круне; за извлачење у исти мах од сваког даљег зуба 2, 2, 1, 1 круна. За пломбирање (цементом) једног зуба 6—15, 4—10, златом 12—30, 8—20 круна. За уметнички зуб 6, 6, 4, 4, за ред зуба 20, 15, 10, 10, а за оба реда 30, 20, 15, 15 круна. — Осим тога наређује се, да лекар може наплатити путни трошак, ако болесник станује даље од два километра. Више од двапута долазити и две визите на дан рачунати може лекар само ако докаже, да је на жељу родбине долазио и више пута. Ако у једној кући има више болесника, плаћа од ових само један пуну цену, а остали половину. (Само је питање, који ће од њих платити пуну цену?) Ако болест траје више од тридесет дана, може се такса на пола рачунати. — Министар најзад позива власти да се договоре са лекарима и да га по том известе, у који разред да се урачуна која варош или општина.

За српске вероисповедне школе. Г. г. Паја и Каменко Јовановић из Панчева поклонили су 5000 ф. на фонд за издржавање српских школа у Панчеву. На ту исту цел приложио је г. Светозар Теодоровић 1000 ф. Ако се на ове лепе примере угледају и други имућни панчевачки грађани, биће и опет српских вероисповедних школа у Панчеву.

Кумовски дарови. Читамо у српским листовима: По нарочитом упутству краљице Драге, спремају се у раденичкој школи женског друштва скупоцени дарови — бошчалуци — за кумове цара Николу II. и царицу Марију Теодоровну. Краљица Драга у подпашању овог дара одржаће стари српски обичај, јер ће се дарови састојати само из оних ствари, које обично српска млада подноси своме куму. Свака ће ствар поред врло скупоцене и дивне израде бити домаћега произвола и рукотворине. Сем ових бошчалука краљица Драга поднеће поклоне својим милим кумицама, деци царских супружника. Овај поклон биће три лутке, свака у величини детета од 10 година. Ове лутке престављаће три лепе српске девојке, две сељанке, — једна из ваљевског а друга из рудничког округа, — а трећа ће девојку из вароши. Одело, у које ће те лутке бити обучене одговараће верно оделу како се носе девојке у ваљевском и рудничком округу, биће скупоцено израђене а око врата украшене скупоценим ђерданима и другим украсима, које девојке у тим окрузима носе. Лутка, која преставља девојку из вароши, биће обучена у врло скупоценом оделу варошанке девојке из богатије куће, имаће на глави тепелук од скупоценог бисера, ђердане, дивно израђено либаде, једном речи богато обучена. Поред свега овог лутке ће бити снабдевене машинеријом да могу учинити и извесне покрете. Замисао за овакав поклон потекла је од саме краљице Драге, и доиста је веома умесна. Овакав поклон, нема сумње и у доцнија времена изазиваће задовољство у кумица и подсећати их на дивну ношњу девојака у Србији.

Кригер — папи. Из Рима јављају, да је Кригер, чим је прешао португалску границу при свом повлачењу са бојног поља транзвалског, одма брзојавно захвалио римском папи на доброј вољи, коју је папа указао према праведној ствари Бура. Кригеров брзојав гласи: „Бог је тако хтео, да наш народ буде потиснут. Но крај свег тог, Бури се не сматрају побеђенима, и нису изгубили своју храброст. Оно родољубиво одушевљење, што су га моји синови показали у толико бојева, не ће никад малаксати. Ја се сад повлачим с бојна поља, јер сам стар и болестан, али се уздам у милост божју и у његове руке полажем судбину свог народа. Допустите ми, свети оче, да вам захвалим на оној љубави, коју сте увагда указивали нашој ствари. Уверен сам, да се Ваша Светост заједно с нами моли Богу за победу сиротог бурског народа".

Чеси за Словаке. „Народни Листи" у Прагу, штампале су позив на Чехе, у којима их позива, да купе међу собом прилоге у корист Словака у Угарској, који тако рећи голих шака иду у сусрет зими, и који и иначе трпе тешку невољу, те често селе у Америку, где пропадну. Тим поводом се образовао одбор за потпомагање Словака у Угарској, који је издао табаке за прикупљање прилога. Чески посланици су сви од реда уписали сваки по десет круна. Прилози се и иначе живо купе, и одбор ће у своје време поделити новац међу сиромашне Словаке.

Покушај убиства. Читамо у „Грађанину": „Бивши кнез старчевачки Мита Тадић, био је позван за прошлу суботу у 9 сати пре подне код овд. истражног судије госп. Лајоша Раца, и кад му овај поче да пресуду изговара, а он потрже из џепа револвер и опали на судца, тане је погодило горе у ногу у врло незгодно место. На пуцањ се одједаред у магновењу силан свет испред судске зграде искупио, одма потом у брзо стигоше и лекари, који сву могућу помоћ указаше, и као што изгледа рана је прилично опасна. Рањеник је у војничкој болесничкој носионици на рамени њих четворо својој кући однешен, а Тадић у магистрат одведен."

Овогодишња закупнина земље. Кикиндска „Србадија" пише: „Како је ова година лоша види се и по томе што врло траљаво стоји са издавањем земаља под закуп. Земље које су издаване по 30 до 35 ф. по јутру под закуп могу се добити по 15—20 ф., а сесија која је још лане издата по 550 ф. издата је о. г. за 250 ф. У томе размеру издаје се и даље, а што је најглавније и по то се врло тешко издаје, јер народ нема новаца."

Нове карте дописнице. Књижара Милановића и Рајковића из Сарајева послала нам је врло лепе карте дописнице. На њима су ликови и слике српских светитеља и празника, заједно са текстом тропара на словенском језику. Ниже тропара стоји ћирилицом: Сретна крсна слава! или сретан празник и т. д Ове се карте одликују и лепом израдом и ми их препоручујемо српским домовима.

Српски учитељски конвикт у Н. Саду придобио је последња три месеца за потпомажуће чланове г. г. Ђуру Кајгановића, кр. поштара у Ђакову, који је уплатио целу чланарину од 100 круна; Јована А. Манојловића, поседника из Сентомаша, који је уплатио 50 круна; Пају Милиног, пароха башахидског, са уплатом прве рате од 20 круна. Од старијих чланова потпомагача уплатио је заостатак своје чланарине г. Стеван Жакић, управитељ школски у Ст. Бечеју 73 кр.; Тодор Димић, умировљени учитељ, у име последње рате за своју пок. супругу Персиду: 20 круна.

У име прилога послао је месни шк. одбор у В. Кикинди у место венца своме пок. члану Мити Пачу: 20 круна; Колегија срп. више дев. школе у Нов. Саду у име венца своме школ. лекару пок. Др. И. Огњановићу: 20 кр.; Коста Лера из Н. Сада, у место венца пок. Александру Манцукићу из Ирига: 5 кр.; Ученице срп. више дев. школе новосадске: Зорка Ракићева и Љубица Мирковићева скупиле су о феријама у Шиду, Соту, Адашевци, Товарнику и Бачинцима 46 круна на конвикт и предале благајни. — На свима тим даровима и приловима изјављује управа конвикта своју топлу захвалу.

Животиње пијанице. Не налазе се пијанице само међу људима, него их има и међу животињама. Међу тицама радо хоће да повуку зебе и чворци. Ако се чворку у кавезу даде чаша пива, он забури главу у њу и добро са насуче. За једнога чворка, који се на пиво научио, причају, да би дошао на сто, где се пило пиво, па би се наместио на крај чаше и дотле би пио, докле му пиво не удари у главу. И онда би се као луд вртео и скакао, докле најпосле није отишао у какав буџак и ту би се испавао. Исто тако чине и зебе. Међу сисавцима особито радо хоће да се опију мајмуни и пси. У једној универзитетској вароши у Немачкој имао је један ђак кују, која би се тако опила, да је као мртва била. Услед овога порока најпосле је и скапала.

Помиловање у Србији. Данас пре подне добисмо око 30 брзојава, и сви нам јављају о помиловању у Србији. Већ и из овога се види, колики се значај приписује том помиловању.

Парнел жив! Ретко, до душе, али се ипак дешава, да свет не верује у смрт које чувене личности, ма да су на њеном спроводу биле хиљаде, а стотине хиљада је виделе мртву. Тако је у Ирској одавно већ распрострањено веровање, да Парнел, чувени борац за слободу Ирске, није умро пре десет година, већ се само скрио. Влада је гонила свом силом тог великог родољуба и гледала да га упропасти, па се он зато склонио, мисле Ирци. У сандуку при погребу била је проста лутка, а прави Парнел је обријао био своју браду и, прерушен као поп, опевао је сам себе. Та бајка о Парнелу брзо се распрострла међу Ирцима, а вође ирске нису јој се противиле, јер је ишло у прилог њиховој ствари. Сад Ирци верују, да је Парнел чекао само на згодну прилику па да отпочне борбу против угњетача Ирске — Енглеза. И он је употребио прву згодну прилику, да се свети Енглезима: рат Енглеза противу Бура. И он се придружио Бурима, и лако га је тамо наћи: Ускрснути Парнел није нико други него храбри Девет!

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ".

Стигли 11. септембра.

Београд. Сви осуђени због атентата, који су се још налазили у затвору, ослобођени су од даљег издржавања казне и повраћена су им сва грађанска права. Али је изузет Димитрије Крезовић, који остаје и на даље у затвору. (Према овом пуштени су на слободу: Милан Ђурић, прота, Љуба Живковић адвокат, пуковник Влајко Николић, Иван Павичевић адвокат, Ђока Новаковић официр у пензији и други, који су 13. септембра године 1899. били осуђени од преког суда на основу §. 87. на 20 година тешке робије у гвожђу. Остали на мање казне осуђени, помиловани су раније. — Пр. ур. „Заставе".)

Београд. У целој земљи отпочела прослава данашњег дана најсвечаније. Новине истичу, да је краљица Драга припомогла, да се унесе мир у земљу и у народ, који је за последње три године био прави мученик. Помиловање је изазвало неописану радост и одушевљење.

Јасберењи. Апоњи је положио рачун о свом посланичком раду. Нагласио је, да остаје веран својим начелима као и увек, само што се они сада слажу са програмом Селовим. Политичке струје у Аустрији показују, да угарска династија и народносни идеали стоје у срдачном споразуму. — Осуђује јако верске трзавице; устаје против трења у појединим друштвеним слојевима. Жали што се у провинцији још није извела фузија између народносне и владине странке. Оснивање нове странке захтева велика дела. Прилике за ово су повољне, само се програм министра председника мора одлучном снагом извести. То ће довести победи народној, коме само служити треба да је тежња и смер.

Париз. Листови веле, да је јучерања слава сасвим уништила наде реакционера.

Мадрид. Јуче је умр'о маршал Мартинез Кампо.

Атина. Момци са брода „Шаркија", који је насео, затворени су, што су суровo поступали са путницима.

Београд. Влада поново наглашује, да ће се позајмљена 2 милијуна од народне банке употребити само на покриће трошкова око наручених пушака.

Париз. Лубе је данас примио 22.000 градоначелника. Ови су бурно клицали Лубеу и нагласили своју оданост републици.

Изјава.

Из поузданог извора дознао сам да се у Ст. Паланци јавно говори, да сам ја писао и славном уредништву »Заставе« послао ону белешку која је у 186. броју овогодишње »Заставе« међу »Вести из места и са стране« штампана, то овим јавно изјављујем; да нити ја, нити који члан моје породице дотичну белешку није писао; нити смо о истој белешци што знали, док ју нисмо у поменутом броју »Заставе« прочитали.

У Лалићу на Малу Госпојину 1900.

Срдан Увалић
српски нар. учитељ.

Трговина.

НОВИ САД, 11. септ. 1900. год Пшеница прве каквоће фор. 7·——— н. Пшеница средња фор. 6·70—80 н. Пшеница лакша роба фор. 6·30—50 н Наполица ф. 6·——— н. Јечам нови ф. 5·30—50 н. Зоб фор. 4·60—80 новч. Кукуруз у зрну фор. 6·30—50 стари фор. —·—— нови у клипови фор. 2·10—2·30.

Маст 52 фор. Сланина сува 52 фор. дебела пањена 54 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки	33—34 нов.	живе
„ средњи . .	31—32 нов.	мере
„ лаки . . .	28—30 нов.	

Све од 1 килограма.

Теоци .	32—35 нов.	по клгр.
Јагњци	———	фор по пару.
Овци .	8—16 фор.	по пару.

Стање воде под Новим Садом.

10. септембра било је . . . . . 0·92 мет.
11. септембра било је . . . . . 0·86 мет.

*

Званичне забелешке будимпештанске берзе.

9. (22.) септембра 1900.

Пијаца је данас жива била. Продато је на 60.000 метерцентн. Цена скочила са 5 филира.

Пшеница банатска, нова, каквоћа по хектолитру од 76· до 78· цене од 50 килограма од 7 кр. 45 пот. до 7 кр. 60 п. потиска нова, каквоћа по хектолитру од 76 до 80 цена од 50 килограма од 7 кр. 40 пот. до 7 кр. 90 п.: пештанска, нова, каквоћа по хект. од 76 до 80, цена од 50 килограма од 7 кр. 30 пот. до 7 кр. 80 п.; бачка, нова какв. по хкл. од 76 до 77, цена од 50 кр. од 7 кр. 50 п до 7 кр. 70 п.

Раж, нова цена од 50 кгр. од 6 кр. 60 п. до 7 кр 05 пот.

Јечам, за пићу од 50 кгр. од 5 кр. 50 п. до 6 кр. 10 п

Зоб, цена од 50 кгр. од 5 кр. 30 п. до 5 кр. 50 н.

Кукуруз стари, цена од 50 кгр. од 6 кр. 40 п. до 6 кр. 50 п.

Репица, цена од 50 кгр. од 13 кр. 50 пот. до 14 кр. — пот.

Проја, од — кр. — п. до — кр. — п.

Маст, 50 кгр. 61 кр. — п. до 61 кр. 50 п.

Сланина, 49 кгр. 52 кр. — п. до 52 к. 50 п.; сушена — кр. — пот. до — кр. — п.

Шљиве, босанске 50 кгр. од — кр. — п. до — кр. — п.; славонски пекмез 50 кгр. — кр. — п. до — кр. — п. српски пекмез 18 кр. — п. до 18 кр. 50 п.

Течај златног и сребрног новца на будимпештанској берзи.

Дукати	11 кр. 46 п
Наполеондори (20 франака)	19 кр. 31 п
Угарска златна рента (од 100 круна) . .	114 кр. 50 п.
Угарска крунска рента	90 кр. 85 п
Аустријска златна рента	115 кр. 95 п
Немачке државне марке (од 100 мар.) .	118 кр. 32 п
10 фунти стер. (мењачки курс у Лондону)	242 кр. — п.

Књижевна вест.

ДЕВЕСИЉЕ

ИЗ ВИЉЕЖАКА У ПРОЗИ СРБИНА МУХАМЕДАНЦА

АЛИВЕРИЋА ТУЗЛАКА

УПЉЕСМИО

ЗМАЈОВА.

Издање „Рада“, деоничарског друштва за издавање српских књига и новина у Руми.

ЦЕНА 1 КРУНА.

Ове песме, украшене са ликом песниковим већ су угледале света, те се обраћам свима онима, који желе имати и растуривати ове песме, да се обрате на потписанога.

Растуривачи ће имати 25% рабата.

Нови Сад, августа 1900.

С поштовањем

Коста Лера,

главни повереник деон. друштва „Рада.“

Изашла је из штампе књига

ДОМАЋЕ ГАЗДИНСТВО

— СА 170 СЛИКА —

по својим предавањима написала

Љ. Сладојевићева

управница вишег завода за васпитање девојака

ИЗДАЊЕ КРАЉЕВСКО-СРПСКЕ ДВОРСКЕ КЊИЖАРЕ

Мите Стајића у Београду

У тврдом повезу цена је 6 круна.

Књижарима 20%.

Књига има 21 табак велике осмине, на финој хартији. Израда је веома лепа, а слике су оригиналне и у нашем народном стилу.

По своме садржају ова је књига јединствена у нашој књижевности. Осим што је неопходно потребна у свакој кући, она је удешена да послужи и као помоћно средство за васпитање наставницама народних и виших девојачких школа.

За ученице је спремљено нарочито издање у три свеске. 491 1—10

✝

ЈАВНА ЗАХВАЛА.

Поводом смрти моје непрежаљене сестре

ЗОРКЕ ЈЕЛЧИЋЕВЕ

дипломиране учитељице и забавиље молске, сматрам за дужност, да овим путем у име своје и свеколике родбине изјавим најтоплију захвалност свима госпођама и пријатељицама наше покојнице, које саморану болесницу зарад утехе њене често походише и разним понудама свесрдно послужише, — међу многима нека понаособ приме — за ово дело милости — нашу искрену захвалност гђа Катица уд. Лудајићева и гђа Даница Јосимовићка; захваљујем надаље пречасној господи свештеницима: Душану Јосимовићу и Ђури Коњовићу, паросима у месту, Панти Поповићу, пароху петровоселском и Станку Протићу, протопр. капелану ст.-бечејском на чинодејствовању при опелу и спроводу; хвала сл. црквеном певачком друштву молском и коровоћи г. Сави Лудајићу, учитељу — на суделовању при опелу и пратњи до гроба њена; захваљујем гђци Љубици Ползовићевој, учитељици молској, — на дирљивом говору, пуном утехе за сву родбину покојне колегинице и пријатељице њене; особита хвала г. Душану Стојшићу, учитељу сенћанском и потпредседнику учит. скупштине окр. ст.-бечејског, — на опроштајној речи са којом свима ожалошћенима благе утехе дарова и сузе жалоснице измами; хвала сл. месном учитељском збору молском, што засебном посмртном објавом обзнани смрт драге нам покојнице; хвала честитим занатлијама, који самртни одар до вечне куће понесоше; хвала пријатељицама наше миле покојнице, које са седам шарних и миомирних венаца своју тугу и овим чином изразише; хвала гг. изасланицима учитељ. збора ст.-бечејског, петровоселског, аћанског и сенћанског, који нашу покојницу до гроба отпратише; хвала свеколиком грађанству из места и околине, које се тако многобројно без разлике вере и језика на спроводу стекло; на послетку хвала свима пријатељима и познаницима, који ми усмено или писмено своје саучешће изјавише, а међу овима дубока хвала високопреосвећеном господину Митрофану, љубљеном епископу моме.

Бог милостиви за све то нека Вам обилато подари небеске љубави своје!

У Ст.-Бечеју, 7. (20.) септембра 1900.

У име ожалошћене родбине:

Иван Јелчић,

494 свештеник.

ОГЛАСИ.

ДР. СТЕВАН СТОЈКОВИЋ

отворио је

У ШИДУ

АДВОКАТСКУ КАНЦЕЛАРИЈУ

492 2—3

МЛАДИЋ

18 година стар, 4 разреда трговачке школе свршио — рад је да у већој мануфактурној или мешовитој трговини као практикант место добије, у којој би се и књиговођству усавршити могао. Обратити се ваља администрацији овог листа 495 1—1

НА ПРОДАЈУ

из слободне руке 60 јутара оранице један сат од Митровице, земља прве класе. Ближи услови у канцеларији дра Александра пл. Рокнића адвоката у Митровици. 488 2 3

500 ФОРИНАТА плаћа свакоме, који при употреби **Бартилове воде** за зубе флаша по **35 новч.**, икада више зубобољу добије или из уста задише. (Паковање 10 новч. обашка) **A. Bartilla's Erben** *(E. Winkler)*, (А. Бартила наследника) *Wien 19/1., Sommergasse 1.* — Свуда нека се изрично тражи **Бартилова вода за зубе.** Пријаве фазифицирања биће добро награђене.

У Новом Саду: код П. Георгијевића апотекара чурчијска улица и у апотеци Грозингера, Фрање Јосифа трг 1. 156 8—0

Стечај.

На упражњено учитељичко место у Ст Паланци (B. B.-megye) овим се расписује стечај.

Са истим местом скопчана је овака плата:

1. у готовини . . . . . 700 кр.
2. стан у нарави или годишњи релутум од . . . . . 120 кр.
3. у име годишњег огрева . . 40 „
4. за држање повторне школе кад буде на реду . . . . 80 кр.
5. у натури $8\frac{1140}{1600}$ јутара I. класе оораће земље.
6. у натури 5643 □° пашњачке I. кл. ораће земље.
7. у натури 400□° тако званог воденог јароша.

На сву земљу сноси дотична учитељица све спадајуће терете.

Дужности су прописане Шк. Уредбом од 1872. год.

Изабрана учитељица држаће наставу у оним разредима, које јој м. шк. одбор по потреби додељивао буде.

Рок је стечају 8. октобар по старом календару о. г.

У случају, да на то место буде изабрана овде већ служећа учитељица, онда ће се бирати нова учитељица на учитељичко место са оваком платом:

1. у готовини . . . . . 700 кр.
2. стан у нарави или годишњи релутум од . . . . . 120 кр.
3. у име огрева годишње . . 40 „
4. за држање повторне школе кад буде на реду . . . . 80 кр.
5. 5643□° I. класе пашњачке ораће земље, на коју дотична учитељица све спадајуће терете сноси.

Изабрана учитељица држаће наставу у оним разредима, које јој м. шк. одбор према потреби додељивао буде.

Молбенице се шаљу потписаноме председништву. — Свака се молитељка има у својој молбеници изјаснити, да ли се прима за учитељицу и онда, ако би била изабрана на друго а не на прво место.

Из седнице м. шк. одбора, која је држана 8. (21.) септембра 1900. у Ст. Паланци.

Председник шк. одбора:

Сава Поповић, с. р.

Константин Јаковић с. р.

перовођа. 496 1—3

ЗАБАВИЉА СРПКИЊА

дипломирана тражи се за једну угледну српску кућу. Понуде треба упутити на администрацију „Заставе.“

493 2—3

МИША НИКОЛИЋ

У ИНЂИЈИ

треба неколико филијалиста, који разуму мануфактуру, гвожђару и памук, те имају јамчевину од 200 фор. до 400 фор. Ожењени имају првенство. Увети врло повољни; тражи се добра квалификација. 477 4—4

Уједно потребујем и два млађа помоћника мануфактурне струке. Ступање одма.

ПРЕКОСАВСКИМ МЕСАРИМА.

Дајем на знање, да имам један леп сазидан месарски дућан на краљевом тргу у Београду на продају из слободне руке. Услови су врло повољни. Ко би био вољан ову радњу упражњавати, нека се обрати на долеподписаног.

475 5—6 **Богољуб Росулек.**

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.